

Protestants Sociaal Centrum

PSC

IN BEWEGING

JAARVERSLAG 2016

WOORD VAN DE VOORZITTER

Een vereniging in beweging of beweging in een vereniging. Dat is hoe je het PSC kunt noemen.

In de afgelopen jaren hebben we bijzondere accenten gelegd op vluchtelingen, asielzoekers, vrouwen, school- gaan, 4e wereld, gezondheid en noem maar op. We zijn erin geslaagd om een aantal van de door ons opgezette initiatieven structureel te kaderen. En wat is er mooier dan dat? Maar het is niet zo makkelijk om vervolgens los te laten.

De structurele invoeging van het PSC Vluchtelingenwerk in CAW Antwerpen is een zeer belangrijk moment in onze vereniging. Stad en Vlaamse overheid subsidiëren deze werkingen nu via het CAW, een proces waarvan we de afgelopen jaren actief deelgenoot mochten zijn. Deze overdracht maakt dat het CAW Antwerpen nu alle verantwoordelijkheden, financieel maar ook bestuurlijk heeft overgenomen van de PSC Vluchtelingenwerking.

De middelen zijn echter bijzonder afgemeten en de hulpvraag neemt in complexiteit en hoeveelheid alleen maar toe. Daarom maakt de financiële steun vanuit het PSC via kerken, diaconieën en andere organisaties nog steeds het verschil. Het Leona fonds dat voorziet in dokterskosten in geval van nood, het Minke Zuidema fonds dat voorziet in kosten voor kinderen die naar school gaan, de steun aan de Vrouwenwerking en 't Frakske, al deze zaken die enkel met uw hulp gerealiseerd kunnen worden, maken vaak een wereld van verschil op momenten dat het verkrijgen van de juiste papieren even niet de topprioriteit van het beleid is.

De structurele subsidiering maakt dat werkingen bijzonder afhankelijk worden van de subsidiegevers en hun inzichten. Deze stroken soms niet met onze protestantse waarden

en waardigheden. Het is vaak voor die gebonden organisaties moeilijk om een vuist te maken en niet zelf het eigen bord stuk te slaan. Het PSC, dat nu een organisatie is zonder structurele subsidies, wil zich omvormen tot een **stoutmoediger organisatie** die samen met haar achterban het zal opnemen voor diegenen wier stem ontnomen is.

De transformatie is in volle gang en we hopen samen met jullie een nieuwe bladzijde op te slaan waarbij zij die geen stem hebben of wier stem ontnomen is, centraal zullen blijven staan. In dit jaarverslag kunt u al een eerste voorzet vinden van wat we zoal in gedachten hebben. Daarnaast zal de Algemene Vergadering die dit jaar een speciale vorm heeft de actiepunten op een rij zetten en toelichten.

Koen Kinsbergen

Wat in 2015 al begonnen was met verhuizingen en inwerken in de nieuwe situatie van het vluchtelingenteam, zette zich in 2016 hard door.

Inleiding

{Ina Koeman}

EEN JAAR MET GROTE VERANDERINGEN

PSC-Open Huis vond steeds meer zijn eigen plek in de Schoolstraat en werd sterker als zelfstandige 'Vereniging Waar Armen het Woord Nemen'. Het Adviescentrum Migratie legde zich steeds meer toe op vragen rond verblijfsdocumenten. De doelgroep veranderde en de werking zocht haar eigen weg binnen de structuur van CAW-Antwerpen.

PSC Antwerpen had vanaf 1 januari 2016 één werknemer: de stadspredikant. Deze was na overleg en met een heuse convenant door de Synodale Raad in Brussel toegewezen aan het PSC. Zo kan onze beweging sindsdien over haar eigen stadspredikant beschikken. We zijn de kerk van Antwerpen-Noord en de SR heel dankbaar voor deze mogelijkheid. In het werkverslag van de stadspredikant (februari 2017) schreef de voorzitter hierover:

Meerdere jaren heeft het PSC-bestuur er op aangedrongen om de band met de kerken te versterken en de P van Protestant een permanente verankering binnen haar organisatie te geven. Met het wegvallen van Tetty Rooze door haar pensionering, die als werknemer in het PSC vluchtelingenwerk (nu Adviescentrum Migratie - ACM) een verbindende factor was met de kerken, werd deze uitdaging nog groter.

Als PSC zijn we dan ook heel blij te kunnen melden dat wij de financiële en inhoudelijke verantwoordelijkheid van de functie Stad-predikant

hebben mogen overnemen van de kerk van de Lange Winkelstraat. In de praktijk betekent dit dat het PSC nu een predikant heeft. Dit zal het mogelijk maken om de verbinding met de kerken binnen het toch snel veranderende welzijnslandschap te garanderen.

Het PSC-Antwerpen zocht verder als erkende vrijwilligerswerking haar eigen weg en werkte daarin samen met het ACM en PSC-Open Huis als bevoorrechte partners, maar zocht daarnaast ook andere partners en netwerken. Over dit vrijwilligerswerk schrijft Tetty Rooze in dit verslag een bijdrage. Tetty verliet ons ivm haar pensionering ... een hele aderlating.

We vierden haar afscheid met een grandioos feest, maar veel mensen moeten er nog aan gewoon worden dat zij niet meer dagelijks te vinden is op de Lange Stuivenbergstraat. Ze werd tijdens de AV in 2016 wel gekozen in het bestuur en werkt nu als bestuurslid heel hard mee om onze beweging in goede banen te leiden.

In dit korte jaarverslag over de activiteiten van PSC Open Huis, PSC Antwerpen en het ACM kunt u lezen over het vrijwilligerswerk, de netwerking, de relatie met de achterban, een stukje over presentie als kracht-ontwikkeling en over hoe we proberen om nog steeds alles bij elkaar te houden ...

Veel leesplezier gewenst!

HET PSC en DE KERK

De stadspredikant is in dienst van het PSC Antwerpen en heeft daar een aantal specifieke taken m.b.t de bezoekers en de vrijwilligers

Daar heeft ze de handen mee vol: present zijn, organiseren van gemeenschappelijke ontmoetingen, stagiaires begeleiden, vrijwilligers vormen, supervisie-activiteiten ontplooiën, meedoen in verschillende vergaderingen, Bijbelbabbelen, gesprekken met mensen in het onthaal, kerkelijke fondsen aanschrijven ivm bepaalde projecten ...

Toch blijft het onderhouden van de relatie met de achterban, de VPKB-gemeenten in het Antwerpse, andere kerken, kerken in Zuid-Nederland ... één van haar unieke taken.

Fondsen

Elke zondag krijgt de stadspredikant de kans om ergens in het Antwerpse of Nederland geld te verzamelen voor één van onze fondsen. Onze voorzitter noemde er enkele in zijn voorwoord.

Het Minke Zuidema-fonds is ons schoolfonds. Kevin Reliszko, medewerker van het ACM en vanuit het CAW verantwoordelijk voor het onthaal en de vrijwilligers, schreef over dit fonds het volgende:

In 2016 werden er enkele gezinnen ondersteund via het Minke Zuidema Studiefonds voor een totaal bedrag van bijna 2800 €. Begin september kregen we veel vragen van mensen die moeilijkheden hadden om de schoolfacturen te betalen.

Velen hadden achterstallige betalingen en duwden de schoolrekeningen onderaan de stapel. Door in het zwart te werken proberen de ouders wel de kansen in het onderwijs voor hun kinderen te waarborgen, maar toch blijkt het vaak onvoldoende. School is immers al lang niet meer gratis en voor veel van onze cliënten ook niet altijd toegankelijk. Gelukkig konden we bij enkele gezinnen er toch voor zorgen dat de rekening alsnog werd betaald en de ouders kunnen nu met een gerust(er)hart het jaar afsluiten.

Zo is er een familie zonder wettig verblijf waar de kinderen aan de universiteit studeren die de hoge factuur niet konden betalen. De moeder was dan ook zeer gelukkig dat we een deel van de factuur voor onze rekening konden nemen. Het is in deze tijden immers niet vanzelfsprekend dat de zoon en dochter werden toegelaten om verder te studeren zonder geldige verblijfsvergunning.

SAMEN IN DE STORM

Ina Koeman
stadspredikant

Commissie Stadspredikant

Commissie Stadspredikant
Per adres
Guldensporenstraat 18
2140 Antwerpen
03 2367476
Facebook/stadspredikant
www.pscantwerpen.be

Commissie Stadspredikant te Antwerpen
IBAN: BE11 7310 5722 6248
BIC KREDEBEBB inv commissie stadspredikant

De stadspredikant is in dienst van het Protestants Sociaal Centrum en werkt namens de 5 protestantse kerken in het Antwerpse (Noord, Zuid, Oost, Boechout en Brasschaat). Ze heeft een missionaire diaconale opdracht en daarbij richt zij zich vooral op mensen die in de rand van de samenleving leven.

Vanuit deze kerken zijn er afgevaardigden die samen de commissie Stadspredikant vormen. Zij hebben als taak om de stadspredikant te begeleiden, te ondersteunen en aan te sturen.

Wilt u zich ook inzetten voor dit werk?
Dat kan!

- U kunt mee bidden
- U kunt mee denken in de commissie
- U kunt een gift geven
- U kunt vrijwilliger worden
- U kunt ....

Neem voor meer informatie contact met ons op.

Stadspredikante Ina Koeman
inakoeman@hotmail.com ✉
03 236.74.76 ☎

Bij de familie T. is de alleenstaande moeder ziek. Ze heeft een medische regularisatie ingediend, maar het duurt lang voor hier een beslissing in komt. Ze houdt zich sterk voor haar twee kinderen, maar haar dochter die Handel-Talen volgt, kreeg haar boeken pas als de schoolfactuur werd betaald. De moeder had het hier zeer moeilijk mee aangezien ze dit moeilijk kon uitleggen aan haar dochter. Gelukkig heeft de dochter door de steun via het Minke Zuidemafonds toch haar schoolboeken gekregen.

Voor een ander gezin konden we twee buzzypassen kopen zodat de kinderen veilig, en zonder risico om opgepakt te worden, de lange weg naar school kunnen afleggen.

Een gezin van Pakistaanse Christenen vond het ook een enorme opluchting dat de facturen voor school

en de benodigdheden werden betaald. Nu één zoon in het gezin eindelijk is erkend als vluchteling, hopen we op een goede afloop voor de rest van de familie. Zeker omdat ze allemaal in dezelfde situatie zitten.

Zonder de giften van de vele weldoeners is dit fonds echter onbestaande en zijn deze verhalen niet meer.... We merken met de nieuwe stroom van vluchtelingen dat zeker niet iedereen wordt erkend. Bij onze jongerenwerking komen steeds meer verhalen van jongeren die moeilijkheden hebben om hun schoolrekeningen te betalen... Hopelijk kunnen we ook in de toekomst iets voor hen betekenen.

PRESENTIEWERK = KRACHT ONTWIKKELEN

In het Urban Mission werk, of Presentiewerk, is het soms verleidelijk om toch weer de "helper" uit te hangen.

Alsof jezelf de betere bent en de ander het goed getroffen heeft met jou.

Lilia Watson kan helpen om op het moment, dat de verleiding groot is, weer even een pas op de plaats te maken. Om weer even te weten waar je staat. Onder dezelfde hemelboog, met de voeten in dezelfde aarde. En het is soms lastig: je bevrijding verbonden weten te zijn met die van de ander. Een bevrijding die telkens opnieuw wordt losgemaakt door de ontmoeting, door het gelaat, door de liefde ... Jouw en haar/zijn bevrijding. Ze kunnen niet zonder elkaar.

Presentiewerk is niet zoetsappig of pietluttig en is ook maatschappelijk en politiek niet zonder betekenis. Het helpt mensen rechtop, is emancipatorisch, geeft kracht, hoop... Voor beide partijen! Presentiewerk is een ambacht waarin creativiteit en hard labeur met elkaar strijden.

foto links:
de vrouwenwerking - 2016

Lilia Watson werd in 1940
geboren in Australië.
Zij zegt:

**Als je bent gekomen
om mij te helpen
verspil je je tijd
maar als je bent gekomen
omdat jouw bevrijding
is verbonden met de mijne
laten we dan samenwerken!**

**In het jaarverslag van de Vrouwenwerking
lezen we:**

De Vrouwenwerking in de Kerkstraat blijft proberen een veilige plek te bieden aan vrouwen die het even niet meer zien zitten, die verward en geïsoleerd zijn, zich alleen en verlaten voelen, totaal vertwijfeld zijn en geen perspectief meer hebben.

De innerlijke kracht bij deze vrouwen is totaal zoek geraakt. Zij worden geleefd, maar leven niet zelf. Zij zijn vergeten (of hebben nooit geleerd / geloofd) dat ook zij recht hebben op een eigen leven en dat elk leven even veel waard is. Het gevoel geven om thuis te komen en niet alleen te zijn op deze wereld, is nog steeds het motto van de werking in de Kerkstraat.

Rust brengen en ontspanning bieden. Ruimte creëren om inzicht te verwerven, niet alleen in de eigen persoon maar ook in de wereld daar rond. De time-out voorzien die iedereen wel eens nodig heeft om alles op een rijtje te zetten. In de Kerkstraat vinden vrouwen lotgenoten die geleerd hebben om hun mannetje te staan.

Ze worden geconfronteerd met kracht en levenslust, ook met verdriet, maar nog meer met vreugde. En met een beetje geluk vinden ze genoeg perspectief om op eigen benen te staan. Samen met de vrouwen op stap gaan op zoek naar nieuwe wegen, nieuwe uitdagingen, nieuwe perspectieven, zit helemaal ingebed in de presentie methodiek.

ER onvoorwaardelijk ZIJN voor mekaar. Elkaar in de ogen kijken en zichzelf herkennen in de ander. Aandacht en vertrouwen geven elke dag opnieuw. Geloven in de ander. Geloven dat de kracht die zoek is, teruggevonden kan worden, zodat leven weer zinvol is voor zichzelf en de mensen eromheen..

{Ina Koeman}

In de vrouwenwerking zijn er in 2016 259 vrouwen geregistreerd, waarbij ook 72 kinderen tussen 0 en 13 jaar oud. 130 daarvan waren nieuwe inschrijvingen. Ze hebben 45 verschillende nationaliteiten.

Oorlogen veroorzaakten miljoenen vluchtelingen die veiliger oorden zochten. Hun wanhopige situatie motiveerde mensen tot vrijwilligerswerk.

VRIJWILLIGERSWERK

2016

Mensen die zich om het bijbels te zeggen 'in hun ingewanden geroerd' voelden bij het zien van beelden van mensen op de vlucht: een kind, verdronken, op het strand blijft langer op je netvlies hangen en doet je besluiten dat je niet in zo'n wereld wilt leven. Zo is die wereld ook niet bedoeld.

Het Vlaams beleid geeft ook meer aandacht aan de inzet voor vrijwilligerswerk, zowel op sociocultureel- als op welzijnsvlak. Mits juist omkaderd en met begeleiding van de vrijwilligersgroepen betekent deze inzet een meerwaarde. Vanuit het Ministerie van Cultuur erkent men 4 functies aan vrijwilligers werk die we ook herkennen in het PSC.

Maatschappelijke ondersteuning:

Hierbij gaat het vooral om individuele emancipatorische begeleiding en doorverwijzing in het onthaal (sociale administratie, luisterend oor, het regelen van afspraken) en de jongerenwerking (huisvesting, school/vorming, en tewerkstelling).

Educatieve activiteiten:

Deze vertalen zich vooral in de wekelijkse taallessen, creatieve sessies en nailessen van het Vrouwenhuis, maar de vormingsactiviteiten door vrijwilligers bij de jongerenwerking horen hier ook bij (seksualiteit, mediagebruik, huisvesting en onderwijs). Deze activiteiten worden op vraag van de jongeren mee door vrijwilligers gegeven.

Gemeenschapsvorming:

Vrijwilligers zetten zich niet alleen in maar krijgen zelf ook vorming via de maandelijksse vrijwilligersvergaderingen en de Lunchgesprekken, 2x per jaar. Daarnaast is het tof om als groep (vrijwilligers en vluchtelingenvrouwen) op museumbezoek te gaan (bv Red Star), of een weekend met de jongeren te organiseren. Elkaar ontmoeten gebeurt ook tijdens de inloopmomenten in het Vrouwenhuis en de Jongerenwerking.

Culturele vorming en activiteiten:

zijn ook functies waar vrijwilligers bij betrokken zijn. In het PSC is dat nog niet echt uitgebouwd als

vrijwilligersinitiatief. Enkele activiteiten werden (mee) gerealiseerd door het PSC waarbij ook vrijwilligers in de organisatie zaten. Het toneelstuk 'Wachten' bracht 80 mensen bijeen, terwijl de muzikale bijdrage van verschillende groepen tijdens het Kerstfeest op het plein zeer divers en verrassend was naast de heerlijke soep en de hapjes.

Als PSC waren we actief betrokken bij de opstart van het vrijwilligersplatform in Antwerpen 'V3', waarin voor de nieuwe vrijwilligers vorming gegeven wordt over basisrechten, verblijfsrechten en psychosociale ondersteuning.

Zij zochten een werkplek en maakten hen wegwijs via een interessante brochure over wat de taken waren die ze bij de verschillende organisaties konden opnemen.

Bij het PSC kregen sommige nieuwe vrijwilligers een specifieke taak om nieuwkomers te helpen met huisvesting, geen gemakkelijke taak. Op het vlak van huisvesting is het PSC actief betrokken bij het VPKB project "OverHoop en Huizen" een huurwaarborgfonds voor pas erkende vluchtelingen.

De **33** vrijwilligers van het PSC die zich in het afgelopen jaar hebben ingezet voor het vluchtelingenwerk, vulden het professionele aanbod van het ACM aan. Het gaat om **13** vrijwilligsters in het vrouwenhuis, **12** in de Jongerenwerking, **6** in het onthaal en **2** stonden in het afgelopen jaar in voor de Bijbelbabbel van het PSC Open Huis. Hierbij zijn de **8** vrijwilligers van het bestuur nog niet mee gerekend: zij probeerden het PSC door de woelige wateren van 2016 te leiden.

KIJKT TERUG ...

Terugkijkend op 2016 komen er twee gedachten naar voor: **de cijfers zijn indrukwekkend.** We organiseerden **537** activiteiten (meer dan **44** per maand), daaraan werd **3393** keer deelgenomen door **300** unieke deelnemers. Meer dan **300** keer werden mensen ondersteund bij administratieve of andere problemen. Maar de tweede gedachte is nog veel belangrijker: **achter deze cijfers schuilen allemaal mensen, allemaal gezichten en ontelbare verhalen.** Deze mensen en hun verhaal vonden in 2016 bij ons ook weer een Open Huis.

2016 was het jaar dat we voor het eerst een volledig jaar op onze nieuwe stek vertoefden, los van de beslomeringen van renovaties en verhuisperikelen. Misschien mede daarom werd het een jaar van nog meer inhoudelijke verdieping en kwalitatieve vernieuwing. Deze laatste trend werd in het basiswerk vooral mogelijk doordat we er in slaagden om ons in te schrijven op diverse fondsen. Dankzij hun financiële tussenkomst konden we zeer hoogstaande culturele activiteiten aanbieden aan onze doelgroep. Binnen het projectwerk was het binnen

het armoede en dementie was het oogsttijd na het vele voorbereidende werk van de voorbije jaren.

Om een glimp te kunnen geven van de inhoud lichten we er zowel binnen het projectwerk als binnen het basiswerk enkele specifieke thema's uit.

Binnen het projectwerk kiezen we voor het project "Armoede en Dementie" en het aflopende project "Mondgezondheid". Binnen het basiswerk kunt u lezen over ons project "Noordkasteel".

SPECIFIEKE THEMA'S EN PROJECTEN

ARMOEDE EN DEMENTIE

Open Huis startte in 2015 met de verdieping van het thema dementie. Dit deed de organisatie samen met Expertisecentrum Orion, Centrum Kauwenberg en deelnemers van Recht-Op. Vanuit focusgroepen, interviews en een ronde tafel met experts, werd in 2016 ijverig gewerkt aan een projectdossier met ervaringen, knelpunten en aanbevelingen.

Daarnaast werd de productie gedaan van een dvd met interviews van mantelzorgers, professionals en mensen in armoede die lijden aan dementie. Het dossier kan je alvast vinden op de website van psc-openhuis.be

Op 17 november 2016 organiseerde Open Huis het symposium „Armoede en dementie, dubbel pech” waarbij enkele belangrijke sprekers een interessante bijdrage hebben gegeven op het thema: Prof. Sara Willems (Ugent), dr. Tom Jacobs, Klaartje Theunis (Zorgnet-Icuro), Stefaan Berteloot (Kabinet Vandeuren), Dr. Jan de Leppeleire (Hoogleraar), Hilde Dierckx (GZA), Johan de Muynck (Zorgbedrijf Antwerpen).

In totaal namen 140 deelnemers deel aan deze boeiende dag.

In armoede leven en aan dementie lijden, is dat dubbel pech of is er een verband? ECD Orion ism PGN brengt samen met PSC-Open Huis en Centrum Kauwenberg deze dubbele problematiek onder de aandacht. Dit symposium brengt niet alleen het probleem in kaart maar biedt ook verbetervoorstellen.

ARMOEDE & DEMENTIE, DUBBEL PECH?

Auditorium Sint Augustinus
Oosterveldlaan 24 te Wilrijk

29 november 2016

PROGRAMMA

08:30: ONTHAAL	10:50: PAUZE
09:00: WELKOM door DIMITRI LEUE Vlaamse acteur, schrijver en scenarist van onder meer 'Het Lortcher-syndroom'	11:05: VOORSTELLING VORMINGSPAKKET ARMOEDE & DEMENTIE EN HET DRAAIBOEK PRAATCAFÉ DEMENTIE
09:20: VOORSTELLING PROJECTGROEP EN FOCUSGROEP ARMOEDE EN DEMENTIE door TIMOR NONNEMAN (PSC-Open Huis vzw)	11:20: DEBAT o.l.v. DIMITRI LEUE met STEFAN BERTELOOT (raadgever woonzorg Kabinet minister Jo Vandeuren), DR. JAN DE LEPELEIRE (huisarts en hoogleraar Faculteit Geneeskunde), HILDE DIERCKX (Algemeen directeur GZA Woonzorggroep) en JOHAN DE MUYNCK (Algemeen directeur Zorgbedrijf Antwerpen)
09:30: VOORSTELLING DOSSIER ARMOEDE & DEMENTIE, DUBBEL PECH? door RIET PAUWELS (ECD Orion ism PGN)	12:15: FILM ARMOEDE & DEMENTIE met beeldgetuigenissen van mensen met dementie, mantelzorgers en professionelen (filmmaker RAF DE BRUYN)
09:50: DE GEZONDHEIDSRISICO'S VAN ARMOEDE door PROF. DR. SARA WILLEMS (Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg Ugent)	13:00: NETWERKLUNCH MET BROODIES
10:10: DE KRACHT VAN DE OMGEVING BIJ DEMENTIE door DR. TOM JACOBS (huisarts)	14:00: EINDE
10:30: ARMOEDE IN DE ZORGSIITUATIE EN HET CHARTER ARMOEDE IN WOONZORGCENTRA door KLAARTJE THEUNIS (Directeur Ouderenzorg Zorgnet-Icuro)	

accreditering aangevraagd

toegangsprijs: €20
voor inschrijving: dementie.be/orionpgn/symposium

PROJECT MONDGEZONDHEID

Open Huis maakt deel uit van de stuurgroep van het project "Laat je Tandem Zien 2". In deze stuurgroep zitten onder andere LOGO Antwerpen, het Verbond van Vlaamse Tandartsen, Stad Antwerpen, OCMW Antwerpen, de Antwerpse Tandartsenclub, Tandartsenclub Mechelen en de Provinciale Gezondheidscommissie. Dit project werkt aan toegankelijkheid van tandzorg en ondersteunt

mensen in armoede bij de juiste info en de stap naar de tandarts.

In 2016 werd dit project uitgerold naar andere organisaties die mensen in armoede bereikt.

- In totaal namen 235 mensen uit 11 armoedeorganisaties deel aan een infosessie rond mondgezondheid.
- 270 mensen lieten hun mond screenen door een tandarts.

Dit project zal in 2017 helaas niet meer verder bestaan. Maar hopelijk komt er uiteindelijk een groot initiatief op Vlaams of federaal niveau dat mensen in armoede aanmoedigt om de stap te zetten naar mondgezondheid.

HET NOORDKASTEEL

Ik denk je mooier dan je bent

Vergane glorie, weemoedig sentiment

Gisteren nog een Antwerpse vrijplaats

Zalig toevluchtsoord voor de werkmens

Wij hadden niet veel, maar deelden het samen

Zwemmen, ravotten en genieten tot de zon onderging

Te midden van de natuur wordt het rustig in ons hoofd.

Eén van de blikvangers binnen het basiswerk in 2016 was het project Noordkasteel, een poëzie-fotografie project dat uitmondde in een foto-gedichtenwandeltocht. Onder het motto van Henry David Thoreau: 'In de wildernis ligt onze redding', geeft onze medewerker Filip Vanderbeek een, hoe kan het ook anders, poëtische impressie.

Het landschap maakt zich meester van onze verbeelding. Open huis is een woud vol takken van verbeelding. Het landschap heet Noordkasteel. Hoewel... er is geen kasteel! Een schitterend groengebied afgezoomd door de Schelde, het Eilandje en de havendokken. In vogelvlucht op amper 4km van de Schoolstraat 5.

Een adembenemend zicht in de Scheldebocht. Het landschap bestaat uit hoge bermen, rietkragen en geheimzinnige waterpartijen. Een landschap dat aanzet tot diepzinnige gedachten en de verwoording van vreemde dromen. Al jaren struinen de Schoorvoeters door dit gebied. In herbergen en gelagzalen hebben wij het meermaals over

Erfgoeddag 24/4/2016.

Een honderdtal bezoekers nam deel aan onze foto- en poëziewandeling. De foto's en gedichten werden afgedrukt op nestkastjes. Als verwijzing naar verdwenen strandcabines. In de lucht circuleerden torenvalken en aalscholvers. De gedichten op plantbaar papier. Zodat de poëzie letterlijk in bloei stond. Na de bloei de ontbinding zodat de natuur terug de overhand kreeg. Wat blijft, zijn weerbarstige herinneringen en een granieten kracht tot behoud van de mythische plek Noordkasteel. Juli 2016 gingen wij zeilen met de Antwerpse Zeilclub Noordkasteel. De wind sprak tot ons: mensen komen, mensen gaan, maar het Noordkasteel zal altijd bestaan.

de adembenemende schoonheid van deze Noordelijke wildernis. Helaas verdwijnen woorden soms in vergetelheid. Laat dit groene Arcadië niet verdwijnen.

Langzaam doch vastberaden kwam ons project "het Noordkasteel is meer dan uitwaaien alleen" tot wasdom. Wij organiseerden een praatbarak rond het Noordkasteel. Onze leden hadden warme herinneringen aan dit landschap. Van 1934 tot 1969 was het Noordkasteel het volkspaleis voor de gewone werkmensen. Je kon er zwemmen, handgesneden frieten eten, gluren in de omkleedhokjes. Verre oorden waren toen nog ver. Wij gingen nog op reis in ons eigen hoofd. De helden van het witte doek Tarzan en Jane waren wij, worstelend in het Noordkasteel zand. In 1969 werden de zwemvijvers gesloten. De natuur kreeg er vrij spel.

In deze wildernis kwam ons sociaal ecologisch artistiek project tot stand. Op Erfgoeddag zondag

Vanuit de vele kleine mensen in onze vaste Noordgergeuse plek hebben we in overleg met de Burgerhout Lore Suls naar het kken en met verhalen te Noordkasteel te verdwijnen eeft het project staalische ding op 24 april meringen" sa- n, openlucht- het Noordkas- en herinnerin- sekaartjes ver- ar papier op- elijment", zegt oekers van de eden uitgenom- en mee te ne- e planten zo- en uit de ge- en."

elling het en uitwaaien al- sange met april van 14 school, Noord- open. straat 5, 77.20.85.

Handricks en Jeanine Fabre brachten

Achiel Van Ginkel heeft iets met schrijven. Tussen Pacht en Park is een boekje, uitgegeven (door zijn schoonzoon) bij Homunculus, met 180 verhalen over zijn dertigjarige als ambtenaar bij de groendienst van de stad.

• In mijn jonge jaren trokken we in groep naar het Noordkasteel, al zingend. Alleen! dankzij burge-meester Camille Huyssmans die in de jaren dertig van het fort een recreatiegebied heeft gemaakt waar- in we konden zwemmen, gratis. Toen was het Noordkasteel de eni- ge plek waar dat kon. Er zat ook veel vis op, veel dikke palingen."

"Ik heb jaren bij de groendienst gewerkt, maar ben begonnen bij de dieren verzorging. De hele dag in de stad papieren botkies ophalen. Op zekere dag had ik mijn ronde op het Noordkasteel, waar - het was 1 mei - twee volkspaleis aan de gang waren. Nu moet je weten dat ik al tijd een goeie zwemmer ben ge- weest. Ik was redder bij de Vrije Zwemmers van de Valdemar. Ik heb honderden buurtkinderen le- ren zwemmen. Die 1ste mei dus ging er juist een zwemwedstrijd beginnen. Maar er was bijna geen volk, omdat het zo hard regende. En gezien ik goed kon zwem- men, heb ik zelf maar zwege- daan en - gewonnen. Groot probleem, want er was een tv- verlag van gemaakt. Alle- zuren, hebben me op tv tekeerd, mijn kanten ge- 1974, 1985."

"Mannetje, dat water van het Noordkasteel - Scheldewater dat- wie koud, ijzoud. Er zijn er in die tijd dan ook veel verdronken. Of ze hebben een zonnesteek opge- lopen. Nochtans word er veel Niva gesmeerd, die geur hing in het Noordkasteel in de lucht. Eind ja- ren zestig hebben ze het Noord- kasteel voor de Boerinusdus dichtgepood, alleen de vijvers is overgebleven. Ze hadden het ge- rust nog veel langer kunnen ope- houden, want die sluis is er nooit gekomen..." (Jeb)

Uit: Het Noordkasteel

• Het Noordkasteel, een oase met schilderachtige bomen de ideale plek om er te kuferen, en tot rust te komen "Ik was al heel lang geleden maar de jeugherinneringen zijn gebleven Hoera! De jeugdvakantie komt eraan! Een rugzakje met badpak en allerlei andere ding- gen vormpjes een schape en een emmerje en onderweg maar zingen

Als de zon scheen, trok Jeanine Bergmans naar het Noordkasteel. "Onze picknick ging in een zinken kooptek: koude patatjes, ei, tomaat en mayonaise".

• Als kind trokken we met gezinnen uit de buurt - gewone, werkende mensen - bijna elke dag naar het Noordkasteel. De zomers waren toen nog goed, de zon scheen elke dag. Het was een goedkope uitstap, want 'cht op vakantie gaan zat er bij ons niet in. Als je heel veel chaos had, mocht je wel eens met Kindervreugd mee, meer ook niet. Maar dat vond ik allemaal niet erg, de ambiance op het Noordkasteel was goed."

"Hoewel er wel cabins waren, moest ik van mijn moeder mijn bad- kostuum thuis al aandoen. Mijn me- der kon heel goed naai- en, ik zie haar nog voor me in haar zelfgemaakte rode bikini met witte bolten. Of in haar witte Capri broek, spe- ciaal gemaakt om naar het Noordkas- teel te gaan. We warrukten meestal heel vroeg, om een goed plaatje in de schaduw te hebben. Dat was nog- als eens lastig, die zon, ik ben dikwijls met koppijn terug naar huis gegaan."

"Ik zie me nog met mijn emmer met pondrez bij een handdoek en een badmuts rondlopen. Mijn moe- der zorgde voor de picknick in een zinken kooptek koude patatjes, to- maten, ei, en ei mayonaise. Dat kreeg je dan in een broek op je boed. Iedereen had zo'n pot bij, want het restaurant, waar je frieten in een bak- je kon kuffen, was veel te duur."

"En terwijl wij in het water speel- den, maakte mijn moeder met haar vriendinnen een tour rond het water, pranderen en een prairie maken met de jonge mannen. Neen, mijn vader kwam nooit mee, die ging elke dag rechtstreeks naar 't kot naar zijn stam- cafe. Een dolwerker, jazeker, zoals iedereen in onze buurt. Ik herinner me nog dat op 1 mei Louis Major voorbij kwam gelopen en ie- deren met zijn vuisten naar hem toe de straat op liep." (Jeb)

“Wij bleven in het Noordkasteel. Hij was onder de indruk van de studenten van de Zeevaartschool.”

• "Ik ben geboren en getogen in Mechelen. Als kind ging ik wel eens met de trein naar Antwerpen. Met Kerstmis gingen we naar de Lichtstad op de Grote Markt kij- ken. En in de zomer naar het Noordkasteel, bij wijze van recrea- tie. Samen met mijn moeder en mijn twee zussen."

"Ik herinner me dat we altijd aan het kiekekot bleven. In het on- derop. Zo werd dat genoemd om- dat het op een kiekekot leek. Zwemmen konden we niet, nie- mand denk ik, dat was normaal in die tijd."

"Er werd daar niet alleen ge- zwommen en in de zon gelegen, er waren ook roeiers. Ik was enorm gefascineerd door hen. Met hun sterke armpieren kwa- men ze in hun roeiboten aan de

Uit: aan
• Op
geval
waast
een sc
schip
wilde
werf
gebro
druis
vloette
ver se
jaar o
kan
doezig
will ze
het m
land
Dafis
gebe
bedje

JEANINE

24/4/2016 zou het Noordkasteel in de kijker staan.

Scheppen in tegenstroom. Dreigende wolken hangen boven ons (Noorkasteel) paradijs. De Vlaamse overheid wil met de aanleg van de Oosterweelverbinding los door het Noordkasteel. Onder de dynamische begeleiding van Lore Suls mediakunstenares gingen er talrijke werkwinkels door in de wildernis. Wij leerden van Lore basisbegrippen fotografie. Gewapend met tablets gaven wij vorm aan het Noordkasteel in onze verbeelding. Onze coördinator Eric Joris inspireerde ons bij hagel en ontij tot het schrijven van poëzie. Want in elk opstandig hart komt een Noordergeus tot leven. Woordenworstelingen baren haiku's en tekstflarden.

---

adviescentrum migratie (ACM)

In 2016 hebben zich wederom veel nieuwe mensen aangemeld bij het Adviescentrum Migratie, het overgrote deel met vragen rond verblijf. In de loop van het jaar hebben we een evolutie gezien in wie zich bij ons aanmeldt, ten opzichte van voorgaande jaren.

Zo bleek in 2016 dat veel mensen die zich aanmeldden al een wettig verblijf hadden. Dit waren veelal mensen uit Syrië en Irak die erkend zijn als vluchteling of subsidiaire bescherming hebben gekregen. Dit is een gevolg van de instroom aan asielzoekers in 2016 en eerder. We verwachten een grote toename van mensen die geen wettig verblijf hebben in 2017 en later.

De asielaanvragen van deze mensen werden het afgelopen jaar niet prioritair behandeld, omwille van de vele aanvragen van mensen uit Syrië.

In 2016 hebben we **805** nieuwe dossiers geopend voor mensen die zich voor het eerst bij ons aanmeldden. Er is meer dan **2.500** keer gewerkt in de verschillende begeleidingen die lopend waren in 2016.

Veel van de mensen die we hebben begeleid, hadden vragen rond gezinshereniging en humanitaire visa en velen van hen wilden dat zo snel als mogelijk regelen, gezien de preciaire situatie waarin hun gezin zich nog bevond in het land van herkomst. Echter, hoe eenvoudig een aanvraag

gezinshereniging kan lijken, het zijn lange trajecten die we afleggen met onze cliënten. Naast de vele documenten die verzameld moeten worden, vormt psychosociale begeleiding een cruciale rol in de begeleiding. Vele cliënten staan onder druk van hun gezin om hun verblijf in België zo snel als mogelijk in orde te krijgen zodat ze kunnen worden herenigd.

Maar dit betekent ook dat degene die al in België is moet zorgen voor huisvesting, opvolging van de procedure, inkomsten etc. Daarnaast wordt er vanuit de samenleving in België verwacht dat die persoon ook integreert, een baan vindt, Nederlands spreekt etc. Al deze verwachtingen zorgen voor stress, druk en (soms) ook

---

in 2016

---

wanhoop bij onze cliënten.

Daarnaast zien we nog altijd mensen die geen wettig verblijf hebben en zich in een precaire situatie bevinden. Voor hen is overleven geen evidentie. Ze hebben niet altijd een vaste verblijfplaats, slapen soms op straat of zwerven van de ene bank naar de andere. Daarnaast hebben deze mensen geen of bijna geen middelen om van te leven en zijn ze afhankelijk van de bereidheid van anderen om hen te helpen.

Voor deze groep is niet alleen psychosociale ondersteuning van belang, maar ook de focus op toekomstoriëntatie. Dit is en blijft een nood voor mensen met een precair verblijfsstatuut.

TERUGKEER

Met het gestegen aantal asielaanvragen zouden we bijna vergeten dat er ook veel mensen zijn teruggekeerd naar hun land van herkomst.

Mensen keren terug naar huis om verschillende redenen. Het kan zijn dat zij heimwee hebben, of dat het leven in België vies tegenvalt of dat de procedure om verblijf te krijgen (en daarna hun gezin over te laten komen) zo lang duurt dat ze liever terugkeren om bij hun familie te zijn want beter samen in een moeilijke situatie dan alleen.

Ook dit jaar hebben we nauw samengewerkt met IOM en andere partners om mensen te begeleiden bij hun terugkeer. Ze kunnen bv een paspoort regelen of contact opnemen met de ambassade van het land van herkomst om andere documenten op orde te krijgen. Maar ook kunnen ze voor mensen die ziek zijn organiseren dat ze medicatie meenemen en/of ondersteund worden tijdens de vlucht. Of bv uitzoeken wat de huurprijzen nu zijn in het land van herkomst, zodat mensen zich kunnen voorbereiden.

In 2016 zijn er ongeveer 500 mensen teruggekeerd via onze werking. De voornaamste landen van bestemming zijn Oekraïne, Mongolië, en Irak.

En een groep die wel familie hebben op het grondgebied maar hier niet bij wonen, en waarvan de familie is gekomen door gezinshereniging waarbij zij de rol als leider van het gezin moesten opnemen. Deze laatste groep telt **37** jongeren.

De meeste jongeren die zich melden bij de jongerenwerking zijn op zoek naar ondersteuning op het gebied van administratie, school, werk enz. en zijn geïnteresseerd in activiteiten. Maar ook een groot aantal jongeren meldt zich met vragen over gezinshereniging met de ouders. Daarnaast zijn er vragen over de asielpprocedure en komen er jongeren zonder wettig verblijf vragen stellen over hun situatie. Opvallend is dat er veel vragen zijn over het vinden van geschikte woonruimte. Dit geldt voor jongeren die een voorziening moeten verlaten, die in een ongeschikte woning wonen (prijs, kwaliteit) en ook voor jongeren die hun gezin naar België willen halen en hiervoor na een positieve beslissing plots een grote

JONGERENWERKING

ENKELE CIJFERS:

In 2016 zijn er in totaal **159** verschillende jongeren geweest bij de Jongerenwerking. Meer dan de helft van deze jongeren heeft zich dit jaar aangemeld. Er is dan ook een sterke stijging te zien in het aantal nieuwe aanmeldingen.

Dit lijkt een direct gevolg van het groeiend aantal asielzoekers in België. We zien het afgelopen jaar dan ook, naast nog steeds een grote groep Afghaanse jongeren, veel Syrische jongeren.

Ook het aantal contacten met jongeren is fiks gestegen. In het jaar 2015 hadden we totaal **1183** contacten met jongeren, afgelopen jaar waren dit er **1749**. Het afgelopen jaar waren er **104** jongeren feitelijk alleenstaand en zij woonden ook alleen of in een voorziening. Daarnaast zijn er nog een aantal jongeren die gezien worden als alleenstaand. Het gaat hier over 2 jongeren die een partner hebben of in België hebben ontmoet.

woning nodig hebben. Alleen jongeren die net een positieve beslissing over hun asielaanvraag hebben en hun opvangplek moeten verlaten, kunnen naar een andere organisatie worden doorgestuurd. De andere jongeren kunnen nergens terecht. Er zijn vrijwilligers geweest die jongeren probeerden te helpen maar dit bleek een tijdrovende en moeilijke job.

Afgelopen jaar heeft de jongerenwerking een belangrijke vrijwilliger gevonden die helpt met advies rondom scholing. Ze onderzoekt met de jongeren wat ze zouden willen en wat hun mogelijkheden zijn. Er zijn al veel jongeren die met haar gesproken hebben.

LUTHER INSPIREERT TOT STOUTMOEDIGHEID

De toekomst van PSC Antwerpen wordt ingeluid
met 9,5 stellingen van protest en hoop:
een Protestants Sociaal Manifest 2017.

De letternaam PSC zal behouden worden vanwege de grote bekendheid,
maar voortaan zal dit de dekking zijn voor:
Protestants Sociaal (inter)Cultureel Manifest.

Dit manifest slaan we op de reguliere jaarvergadering
tegen de kerkdeur van de Lange Winkelstraat.

9,5 Stellingen van protest en hoop:

een Protestants Sociaal Manifest 2017

Het PSC Antwerpen zet zich als beweging in met en voor ieder die dat nodig heeft, armgemaakten en armgeraakten, mensen in kwetsbare situaties. *Het PSC is present in de levens van mensen en*

- 1** Het PSC zal nu niet en nooit accepteren dat mensen in kwetsbare situaties genegeerd worden en door velen als overlast beschouwd worden.
Het PSC zal mensen in de rafelrand van de samenleving een gezicht en stem geven en samen met hen protesteren tegen onrecht en ongelijkheid.
- 2** Het PSC zal zich inzetten voor een standvastige dialoog tussen mensen van verschillende origine, levensbeschouwing en geschiedenis ten behoeve van onze stad, waarin de superdiversiteit een feit is. Samenleven met 178 nationaliteiten vraagt om een onopgeefbare openheid, waaraan het PSC bijdraagt vanuit haar eigen overtuiging.
- 3** Het PSC verzet zich tegen toenemende individualisering en ik-gerichtheid, waardoor mensen zonder netwerk de weg kwijtraken in onze samenleving.
Het PSC wil de komende jaren blijvende aandacht besteden aan vereenzaamde mensen en via concrete acties met hen samenwerken om uit hun sociaal isolement te geraken.
- 4** Het PSC gelooft niet in jobs als enige truc om armoede te bestrijden, maar biedt een plek voor mensen in armoede om zichzelf te zijn, onthaalt mensen in armoede en laat hen activiteiten ontplooien die hun talenten boven halen. We bieden hen tijd en opportuniteit om gaandeweg de regie van hun leven weer in eigen handen te nemen.
- 5** Het PSC gelooft niet in het doordrukken van efficiëntie en effectiviteitsmantra's in de sociale sector, maar benadrukt het belang van geduldige presentie van sociaal werkers in het leven van mensen die om één of andere reden in de marge van de samenleving terecht zijn gekomen. Het PSC leidt hulpverleners op om de methodiek van presentie te kunnen toepassen en zal protesteren als "present zijn" beschouwd wordt als inefficiënt.
- 6** Het PSC gelooft niet in vermaatschappelijking van zorg als eenvoudige oplossing om kosten te besparen en tegelijkertijd kwaliteitsvolle ondersteuning te bieden.
We investeren in onze vrijwilligers om hen een sleutelrol te laten spelen in het leven van mensen in kwetsbare situaties als ondersteuning van professionele hulpverlening.

---

helpt, waar geen helper is, zonder onderscheid. In dit Lutherjaar presenteert het PSC een manifest met stellingen toegepast op de actuele politieke en maatschappelijke situatie.

---

7 Het PSC ziet teveel mensen met beperkte toegang tot basisvoorzieningen. Daarom zet het PSC zich, onder protest, in om in bepaalde situaties noodhulp te kunnen verstrekken, kinderen te helpen bij hun schoolcarrière, drempels rond doktersbezoeken te verlagen en boodschappen bij de sociale kruidenier mogelijk te maken.

8 Het PSC vindt dat er veel te weinig woonruimte is waar mensen in kwetsbare situaties kunnen gaan wonen, omdat het overheidsbeleid tekort schiet en huiseigenaars discrimineren. Wij verzetten ons daartegen en bieden voor migranten hoop door in individuele situaties relaties met lokale kerken tot stand te brengen en woonruimte te zoeken.

9 Het PSC heeft moeite met de beperkte hulp voor migranten en vraagt de Europese Unie structurele en humanitaire oplossingen voor de verhoogde instroom van mensen op de vlucht. Het PSC vraagt de Belgische overheid haar beloften ten aanzien van Ontwikkelingssamenwerking na te komen. Het PSC wil de komende jaren werken aan het verbeteren van de omstandigheden in landen van oorsprong. Het PSC werkt in samenwerking met partners uit het onderwijs een programma van wederzijds leren uit rond over de relatie tussen goed bestuur en het verbeteren van de levensomstandigheden.

9,5 Het PSC gaat ervan uit dat dit manifest gerealiseerd wordt in samenwerking met alle kerkelijke en middenveldorganisaties, die present, protesterend en met plezier werken aan een open samenleving, waarin elke mens met zijn eigen geschiedenis, geloof en situatie een plaats heeft.

Zonder de steun, de betrokkenheid van mensen uit kerken, kan het PSC niet dat steentje bijdragen aan het welzijn van mensen in de stad (en vooral aan hen in de rafelrand). Maar juist de voortdurende "heen-en-weer-beweging" tussen samenleving en kerk en andersom maakt het PSC zo uniek. En maakt uiteindelijk ook de kerk en het geloof uniek!

Er zijn niet veel plaatsen in België waar diaconaal werk zo'n sterke uitbouw heeft als bij de VPKB-kerken in het Antwerpse.

We blijven rekenen op onze achterban! Dat kan niet anders!

Protestants Sociaal Centrum vzw.

Lange Stuivenbergstraat 54,
2060 Antwerpen, tel 03 / 235 34 05

PSC Open Huis vzw.

coördinator Eric Joris
Schoolstraat 3,
2060 Antwerpen, tel 03 / 272 25 61
www.psc-openhuis.be
openhuis@cawantwerpen.be

CAW Antwerpen vzw.

ACM - Advies Centrum Migratie:
teamverantwoordelijke Meron Knikman
Lange Stuivenbergstraat 54,
2060 Antwerpen, tel 03 / 235 34 05
adviescentrum.migratie@cawantwerpen.be

't Frakske & 't Vrouwenhuis:

Kerkstraat 57, 2060 Antwerpen
't Frakske tel 03 / 235 72 90
't Vrouwenhuis tel 03 / 235 28 59
vrouwenwerking@cawantwerpen.be

Stadspredikant:

Ina Koeman
inakoeman@hotmail.com
tel 0486 / 83 47 88

PSC Antwerpen vzw.:

BAN BE21 7785 9051 1403, BIC GKCCBEBB

PSC Open Huis vzw.:

IBAN: BE18 7785 9849 1065, BIC: GKCCBEBB

ACM Vluchtelingenwerk:

Steunverleningrekening van het
Vluchtelingenwerk
IBAN BE40 7785 9023 6163,
BIC: GKCCBEBB
Vrouwenwerking
IBAN: BE56 7785 9449 6988,
BIC GKCCBEBB

Voor fiscaal aftrekbare giften

(min. 40€): via CAW Antwerpen vzw.
IBAN BE93 7775 9057 3967,
BIC GKCCBEBB

Met dank aan: Ministerie van Welzijn, Stad Antwerpen, Stichting Rotterdam, Gasthuiszusters Antwerpen, Europees Terugkeerfonds, Impulsfonds, Westmalle, Welzijnszorg, kerkelijke achterban en individuele personen voor hun extra steun.

BEDANKT ALLEMAAL!

Een jaar is weer voorbij. En de armoede is niet afgenomen, integendeel.

*Steeds meer mensen dreigen er alleen voor te staan. Voor hen zet PSC Open Huis zijn deuren open. Waar we kunnen, helpen we. Dat kan niet altijd. Maar wat we blijven doen is luisteren, naast mensen in armoede gaan staan en hun stem laten horen. **Altijd.***

PSC Open Huis rust niet op één monolithisch fundament. Het wordt gestut door verschillende pilaren: de Raad van Bestuur, de bezoekers, de medewerkers, de structurele financierders en ook door jullie, de Protestantse Kerkgemeenschappen.

Neem één pilaar weg en het geheel dreigt te beginnen wankelen.

Daarom, bedankt voor jullie steun in 2016 en blijf ons stutten in 2017.

Eric Joris - coördinator van PSC Open Huis

© Copyright 2017, PSC Antwerpen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit jaarverslag mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van PSC Antwerpen.